

Politici achter de tafel - Fotografie: Dirk Kome

Verkiezingsdebat miste vuur

Goede Doelen kwamen bijeen in Perscentrum Nieuwspoort

Door: Floris Kappelle

28-09-2025

Filantropie Verslag

Branchevereniging Goede Doelen Nederland manifesteerde zich onlangs weer eens in Den Haag met een verkiezingsdebat. Vier parlementariërs van oppositiepartijen namen plaats achter de tafel op het podium. Er klonken bekende boodschappen, echte verrassingen bleven uit.

De speerpunten zijn langzamerhand bekend: meer aandacht voor het maatschappelijk middenveld, samenwerking op het hoogste niveau en de eeuwige discussie over de giftenaftrek. Vooral dat laatste bleek telkens een heet hangijzer in politiek Den Haag, ook nu de verkiezingen voor de deur staan.

Directeur-bestuurder Margreet Plug van Goede Doelen Nederland opende het programma met speciale aandacht voor dierenorganisaties. Zij geven dieren een stem. Daarover verscheen de publicatie *Goede doelen zijn onmisbaar voor dieren. Hoe ze dieren beschermen en mensen verbinden*, een inspirerend overzicht, belicht door bestuurders, wetenschappers en opinieleiders. Met ruim driehonderd goede doelen die zich inzetten voor dierenwelzijn staat één ding vast: samenwerking is hier cruciaal, ook en juist voor dieren.

Vervolgens verschoof de focus naar mensenrechten. Rick Lawson, voorzitter van het College voor de Rechten van de Mens, gaf een korte toelichting op de jaarlijkse rapportage over mensenrechten in Nederland onder het motto: *Tegenspraak onder druk*. Een veelzeggende en alarmerende titel die de urgentie van dit thema treffend weergaf. De *civil society* is immers onderhevig aan diverse inperkingen.

Gezapig debat

Als moderator stond Lars Sørensen op scherp om het debat met de politici in goede banen te leiden. Aan de hand van stellingen over de rol van goede doelen kregen de parlementariërs de kans hun visie te delen. Op het podium zagen we Derk Boswijk (CDA), Mohammed Mohandis (GL-PvdA), Joost Sneller (D66) en Don Ceder (CU). De regeringspartijen en enkele andere fracties schitteren door afwezigheid, een teleurstelling volgens velen. Toch liet Sørensen zich niet uit het veld slaan. Efficiënt loodste hij de politici en het publiek langs de thema's.

De aanwezige politici waren het opvallend met elkaar eens: goede doelen verdienen steun en het maatschappelijk middenveld moet sterker worden geactiveerd. Wat hun partijen concreet bijdragen aan filantropie bleef echter onbesproken. In plaats daarvan volgde de bekende boodschappen: behoud de giftenaftrek, waardeer vrijwilligerswerk, vereenvoudig regels en erken de kracht van verenigingen. Achter de tafel ontbrak een lastpak met controversiële ideeën.

Gaandeweg werd het debat steeds gezapiger. De verschillen verdwenen, consensus kwam er voor in de plaats. Terwijl de Tweede Kamerverkiezingen al op 29 oktober worden gehouden, bleef het verwachte vuurwerk ver weg. Alleen Don Ceder (CU) liet een duidelijk geluid horen: 'Vrijgevigheid moeten we als overheid niet minder aantrekkelijk maken. Goed doen moet je niet belasten.'

Paul Smeets

Afbraak

Paul Smeets, hoogleraar Filantropie en duurzame financiering aan de UvA, schaarde zich achter Ceder: giftenaftrek afbouwen is ook volgens hem geen goed idee. Vooral christelijke partijen pleiten voor behoud, terwijl middenpartijen kiezen voor vereenvoudiging. Smeets: 'In de praktijk komt dat neer op een geleidelijke beëindiging.'

De discussie gaat volgens hem nu vooral over de kosten –zo'n 450 miljoen euro per jaar– maar de opbrengsten worden vergeten. Bijna de helft van de Nederlanders doet vrijwilligerswerk. Die inzet vertegenwoordigt enorme waarde, al zie je die niet terug in het Bruto Nationaal Product. Stel dat de overheid al dat werk zou moeten betalen: de rekening zou dan vele malen hoger uitvallen, benadrukte Smeets.

Bovendien zorgt de giftenaftrek aantoonbaar voor meer en grotere giften. Daarom is afbouw volgens Smeets onverstandig. Filantropie is onmisbaar om armoede te bestrijden, saamhorigheid te versterken en internationale hulp te ondersteunen. Zeker nu het vertrouwen in de politiek laag is, en juist vrijwilligers en goede doelen wél vertrouwen genieten. Het maatschappelijk middenveld is nodig om bruggen te slaan. De politiek moet daarom beter inzicht krijgen in wat filantropie en maatschappelijk initiatief opleveren. Concreet laten zien wat er bereikt is, maakt het verschil.

Eduard Nazarski

‘Goede doelen verdienen ruimte’, benadrukte Eduard Nazarski, oud-directeur van Amnesty en VluchtelingenWerk Nederland. Met de verkiezingen op komst ziet hij een duidelijke taak voor de sector: minder regeldruk en meer respect voor de rechtsstaat. Nu het vertrouwen in de politiek tot 4% is gekelderd, is het volgens hem juist belangrijk dat goede doelen hun idealen blijven realiseren om legitimiteit en slagkracht te behouden.

Versnippering

In de verkiezingsprogramma's is filantropie volgens Nazarski slechts matig zichtbaar. Dat komt mede door versnippering. De uitdaging: hoe kunnen organisaties samen sterker staan tegenover politiek en beleidsmakers? ‘Ik zie gelukkig meer samenwerking’, zei hij. Goede Doelen Nederland speelt daarin een groeiende rol. ‘Politici moeten luisteren en lezen om overtuigd te raken van de maatschappelijke waarde van goede doelen.’

Dit handreiking wint aan urgentie nu organisaties steeds afhankelijker worden van private giften in plaats van overheidsgeld. Nazarski's waarschuwing: ‘Stel je een samenleving voor zonder onafhankelijke maatschappelijke organisaties. Dan stinkt het maatschappelijk gesprek en blijft ontwikkeling beperkt tot overheid en bedrijfsleven. Dat zou niet alleen saai, maar ook gevaarlijk zijn’ Tegenwicht tegenover de stat en de markt zou ontbreken.

Krachtige tegenhanger

‘Maatschappelijke organisaties moeten de krachten bundelen’, stelde ook Theo Schuyt in de wandelgangen. De bijzonder hoogleraar Filantropie, Sponsoring en Vrijwilligerswerk aan de VU wees op voorbeelden uit het verleden, zoals de Maatschappij tot Nut van het Algemeen in de negentiende eeuw en de Nationale Raad voor het Maatschappelijk Welzijn in de twintigste eeuw. ‘In deze eeuw is het tijd voor het Nederlands Maatschappelijk Initiatief (NMI)’, zei hij.

‘Koepels als Goede Doelen Nederland, de NOV, de FIN, de kerken en Nederland Zorgt Voor Elkaar moeten zich verenigen onder die vlag. Daarmee ontstaat een krachtige tegenhanger van de landelijke overheid. Vroeger – tijdens de verzuiling – was het maatschappelijk initiatief georganiseerd, nu is dat niet meer het geval. Een wonderlijke situatie.’ Voor Schuyt is de missie duidelijk: ‘Ik stop niet met mijn werk voordat er een NMI staat. Een vinger kun je breken, maar een vuist niet.’

